

Nr 108

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående musik- och dansutbildning m. m. jämte motioner.

(2:a avd.)

Propositionen

Sedan Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 (bilaga 10, punkterna B 56—58 och B 60) beräknat medel för nedannämnda ändamål har Kungl. Maj:t i propositionen nr 25 under återopande av utdrag av statsrådsprotokollet över utbildningsärenden för den 20 februari 1970 föreslagit riksdagen att dels godkänna de allmänna riktlinjer för musikutbildning m. m. som förordats i statsrådsprotokollet, dels be- myndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med i statsrådsproto- kollet angivna riktlinjer vidta de åtgärder som fordras för den i statsrådsprotokollet förordade reformeringen av den högre musikutbildningen, dels besluta att statliga musikhögskolor skall inrättas i Göteborg och Malmö den 1 juli 1971, dels beslu- ta att — under förut angivna förutsättning — viss högre musikutbildning skall be- drivas vid Folkliga musikskolan Ingesund, Framnäs folkhögskola och Örebro mu- sikpedagogiska institut fr. o. m. budgetåret 1971/72, dels för budgetåret 1970/71 under åttonde huvudtiteln anvisa till Musikaliska akademien med musikhögskolan: Utbildningskostnader ett förslagsanslag av 7 749 000 kr., till Musikaliska akademi- en med musikhögskolan: Undervisningsmateriel m. m. ett reservationsanslag av 294 000 kr. och till Bidrag till vissa musikkonservatorier ett förslagsanslag av 2 642 000 kr., dels besluta att statens dansskola skall inrättas i Stockholm den 1 juli 1970 med huvudsaklig uppgift att utbilda koreografer och danspedagoger, dels till Statens dansskola för budgetåret 1970/71 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 1 565 000 kr.

I propositionen föreslås dels reformer beträffande musikutbildningens utform- ning och organisation, dels inrättande av en statlig skola, statens dansskola, för ut- bildning av koreografer och danspedagoger. Förslagen rörande musikutbildningen bygger på förslag av 1965 års musikutbildningskommitté och innebär dels försöks- verksamhet med en särskild utbildningslinje i musik i den sammanhållna gymnasiala skola, vilken i framtiden torde komma benämnas gymnasieskolan, dels ställnings- taganden angående den högre musikutbildningens målsättning och organisation.

Musiklinjen i gymnasieskolan föreslås bli tvåårig och i huvudsak inriktad på att förbereda eleverna för högre musikutbildning. Den skall införas som försöksverk- samhet och förläggas till högst fem orter i landet med en årlig intagning av sam- manlagt 150—200 elever. Utbildningen inledes tidigast budgetåret 1971/72.

Den högre musikutbildningen föreslås omfatta utbildning av musikpedagoger, musiklärare, kyrkomusiker, orkester- och ensemblemusiker, sångare och korister samt ensambleledare. Vidare ingår specialutbildning i komposition och dirigering samt solistutbildning. I propositionen tas i huvudsak ställning till utbildningslinjernas allmänna konstruktion och studietid. Beträffande utbildningen av musikpedagoger uttalas i propositionen att denna skall inriktas på undervisning i instrumentalmusik, sång, rytmik och musikteori. Den instrumentalpedagogiska utbildningen skall utformas så att den efter två år ger kompetens för uppgifter på de lägre stadierna inom den frivilliga musikundervisningen med möjlighet till påbyggnad med ytterligare ett års studier som ger kompetens för mer avancerade uppgifter inom den frivilliga musikundervisningen.

I vad avser utbildningen av musiklärare för skolväsendet framhålls i propositionen vikten av en nyorientering med ökad hänsyn till målinriktningen. Utbildningen, som skall ske vid en särskild fyraårig musiklärarlinje, föreslås ge behörighet för samtliga stadier och skolformer. I propositionen uttalas att musiklärarlinjen skall ta sikte på utbildning av såväl lärare i musik i kombination med ett annat ämne, s. k. tvåämnesmusiklärare, som lärare i enbart ämnet musik, s. k. ettämnesmusiklärare. Den praktiska lärarutbildningen omfattar främst det fjärde året och föreslås förlagd till lärarhögskola.

Utbildningen av kyrkomusiker (organister) skall sammanföras till en enhetlig treårig utbildningslinje. Ovanpå denna utbildning skall kunna läggas i första hand ett års instrumentalpedagogisk utbildning.

Orkestermusikerutbildningen föreslås omfatta tre års instrumentalistutbildning vid musikhögskola jämte ett års ensembleskolning. Studietiden för den grundläggande solistutbildningen bör kunna begränsas till fyra år.

Den musikvetenskapliga utbildningen vid universiteten bör närmare samordnas med den högre musikutbildningen vid musikhögskolorna. Genom en samordning av lärarresurserna möjliggörs att de starkt differentierade anspråk som ställs på lärarkrafter inom området bättre skall kunna tillgodoses. Enligt propositionen bör en sådan samverkan kombineras med en förstärkning av universitetens lärarresurser. Forskningsresurserna bör dock tills vidare koncentreras till Stockholm—Uppsalaområdet.

De i propositionen föreslagna åtgärderna beträffande den högre musikutbildningen avses bli genomförda successivt med början budgetåret 1971/72.

Musikkonservatorierna i Göteborg och Malmö föreslås bli statliga högskolor den 1 juli 1971. De tre högskolorna i Stockholm, Göteborg och Malmö skall ha egna styrelser.

Utbildning av musikpedagoger bör efter överenskommelse med vederbörande huvudmän kunna förläggas också till Folkliga musikskolan Ingesund, Framnäs folkhögskola och Örebro musikpedagogiska institut.

De i propositionen framlagda förslagen utgör riktlinjer för en lösning av utbildningsfrågorna på musikområdet. För det fortsatta planeringsarbetet rörande den högre musikutbildningen skall en särskild organisationskommitté tillkallas.

I propositionen uttalas att verksamheten vid Koreografiska institutet, som prövats som försöksverksamhet, nu bör organiseras i mer reguljära former. Den föreslås bli etablerad inom en statlig dansskola i Stockholm fr. o. m. den 1 juli 1970. Huvuduppgiften för denna skola, statens dansskola, bör tills vidare vara att utbilda koreografer och danspedagoger. Beträffande danspedagogutbildningen framhålles att syftet är att utbilda pedagoger för undervisning av amatörer i dans men att utrymme även bör finnas för specialisering med inriktning mot verksamhet bland handikappade. Utbildningen av koreografer skall ha samma allmänna uppläggning som den f. n. har vid Koreografiska institutet. Utbildningstiden för båda linjerna bör omfatta högst tre år. I propositionen föreslås vidare att dansskolan skall ha en egen styrelse och att det blivande teater- och musikrådet skall vara tillsynsmyndighet.

Motionerna

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels de likalydande motionerna I: 1008 av herrar Karl Pettersson och Erik Olsson och II: 1166 av herr Åsling m. fl. vari hemställtts att riksdagen vid behandlingen av proposition nr 25 beslutar att den musikutbildningslinje inom mellanskolan som i propositionen på försök föreslås förlagd bl. a. till en ort i Norrland lokaliseras till Östersund,

dels de likalydande motionerna I: 1009 av herrar Wirmark och Ake Larsson samt II: 1168 av herr Ericson i Örebro och fru Lindberg vari hemställtts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ger till känna vad i motionerna anförts angående lokaliseringen av försöksverksamhet med musikutbildning inom mellanskolan,

dels de likalydande motionerna I: 1018 av herr Blomquist och II: 1179 av herr Källstad och fru Fränkel vari hemställtts att riksdagen beslutar höja bidraget till musikkonservatorierna för budgetåret 1970/71 med 356 000 kronor exklusive lönekostnadspålägg,

dels de likalydande motionerna I: 1019 av herr Nyquist m. fl. och II: 1178 av herr Eliasson i Sundborn m. fl. vari hemställtts att riksdagen beslutar att försöksverksamhet med tvåårig musikutbildning i mellanskolan (gymnasieskolan) även får anordnas i Falun från läsåret 1971/72,

dels motionen I: 1020 av fru Segerstedt Wiberg vari hemställtts att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 25 beaktar vad i motionen anförts om behovet av samordning med det arbete som bedrivs inom det särskilda utskottet för harmonisering av de nordiska skolordningarna,

dels de likalydande motionerna I: 1021 av herr Axel Andersson och II: 1182 av herr Larsson i Umeå m. fl. vari hemställtts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om förslag till inrättandet av en musikhögskola i Umeå,

dels de likalydande motionerna I: 1022 av herr Ingvar Andersson och II: 1187 av herr Werner m. fl. vari hemställtts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ger till känna att den lägre kyrkomusikaliska undervisningen vid Geijerskolan i Ran-

såter bör få del av sådana anslag som kommer den statliga kyrkomusikerutbildningen till godo,

dels de likalydande motionerna I: 1023 av herr Blomquist och II: 1188 av herr Werner m. fl. vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte dels ge till känna att utbildningen av kyrkokantorer vid Svenska diakonsällskapets diakonskola (Sköndalsinstitutet) utöver de från kyrkofonden utgående bidragen bör få del av sådana anslag som kommer den statliga kyrkomusikerutbildningen till del, dels hemställa om särskild utredning och förslag angående de kyrkomusikaliska tjänstetyperna,

dels de likalydande motionerna I: 1024 av herrar Nils Nilsson och Wirtén samt II: 1181 av herrar Källstad och Mattsson vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t uttalar att den kommunala frivilliga musikundervisningen i princip skall vara en del av det allmänna skolväsendet,

dels de likalydande motionerna I: 1025 av herrar Johan Olsson och Thorsten Larsson samt II: 1180 av fru Jonäng m. fl. vari hemställts att riksdagen måtte vid sin behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 25

1. anhålla om fortsatta överväganden och förslag enligt i motionerna angivna grunder i fråga om samordningen av den frivilliga musikundervisningen,

2. uttala att statsbidrag må utgå till kommunala musikskolor enligt samma grunder som gäller för det allmänna kommunala skolväsendet,

3. anhålla om skyndsamt beredning samt förslag enligt i motionerna anförda grunder i fråga om kyrkomusikerorganisationen och utbildningen av kyrkomusiker,

4. anhålla om skyndsamt utredning samt förslag enligt i motionerna anförda grunder i fråga om inrättande av ett kursinstitut,

dels de likalydande motionerna I: 1026 av herr Hans Petersson och II: 1185 av herrar Strömberg och Westberg i Ljusdal vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om att särskild musiklinje i fackskolan må kunna anordnas på andra platser än de i propositionen angivna fem efter hemställan av vederbörande skolstyrelse och i den utsträckning lärar- och lokalresurser är för handen,

dels de likalydande motionerna I: 1027 av fröken Stenberg och herr Lidgard samt II: 1183 av herr Nordstrandh m. fl. vari hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om tillsättandet av en expertgrupp eller organisationskommitté med uppgift att snarast framlägga förslag till utbildning av dansare,

dels de likalydande motionerna I: 1028 av fröken Stenberg m. fl. och II: 1186 av herr Wennerfors och fru Mogård vari hemställts att riksdagen beslutar att i skrivelse till Kungl. Maj:t ge till känna

1. att den aviserade snabbutredningen om utbildning av talpedagoger tillförs odontologisk, medicinsk och pedagogisk expertis,

2. att yrkesbenämningen fastställs bli talpedagog,

3. att grundutbildningen i huvudsak skall vara gymnasial,

4. att vid prövningen av utbildningens innehåll beaktas vad som anförts i motionerna,

5. att den framtida utbildningen av talpedagoger anordnas vid någon av landets lärarhögskolor, samt

6. att vad som i övrigt anförts i motionerna beaktas,
dels de likalydande motionerna *I: 1029* av fröken Stenberg m. fl. och *II: 1184* av herr Nordstrandh m. fl. vari hemställts att riksdagen beslutar att en statlig musik-högskola skall inrättas i Umeå den 1 juli 1971,

dels de likalydande motionerna *I: 1030* av herr Wallmark och *II: 1189* av fröken Wetterström vari hemställts att riksdagen beslutar att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att åtgärder snarast vidtas för att i enlighet med de riktlinjer som angivits av 1965 års musikkommitté möjliggöra vidareutbildning av klasslärare, musiker m. fl. till behöriga musklärare,

dels motionen *II: 1169* av fru Ryding och fru Marklund vari hemställts att riksdagen vid behandling av proposition 25/1970 förordar att ämnet musik i både fackskolan och gymnasiet integreras som ett obligatoriskt ämne i undervisningen, att utbildningen av musikpedagoger och musklärare intensifieras och att ämnena samhällskunskap, sociologi och konsthistoria må ingå i studieplanen, att solistutbildningen utökas med minst ett år och att det i läroplanen tas större hänsyn till den nya musikens krav samt att studier i pedagogik, psykologi, samhällskunskap, konsthistoria och muntlig framställning blir obligatoriska.

Utskottet

I propositionen betonas inledningsvis att det sedan länge föreligger behov av en genomgripande reform av den högre musikutbildningen. Musiklivets och tonkonstens utveckling nödvändiggör en förändring av utbildningens såväl innehåll som organisation. De förändringar som hittills successivt vidtagits har lett till en oenhetlig och splittrad utbildningsorganisation, vilket begränsat möjligheterna att samordna de olika utbildningsuppgifterna. De riktlinjer, som i propositionen på grundval av ett omfattande utredningsarbete anges för en lösning av utbildningsfrågorna på musikområdet tar främst sikte på den högre utbildningen men gäller också utbildning inom gymnasieskolan.

Syftet med den föreslagna tvååriga musikutbildningen inom gymnasieskolan anges vara att erbjuda en utbildningsgång med möjligheter till mer specialiserade studier i musik än vad som f. n. förekommer vid gymnasium och fackskola. Musiklinjen bör enligt propositionen vara yrkesmässigt inriktad men inte syfta till att ge avslutad utbildning för särskilda yrken eller yrkesområden. Utbildningen bör utformas så att den lämpar sig som förberedelse för högre musikutbildning.

I motionen *I: 1020* erinras om att Nordiska rådet vid 1969 års session rekommenderat de nordiska regeringarna bl. a. att i samband med arbetet rörande harmonisering av de nordiska skolordningarna pröva frågan om en reformering och effektivisering av skolans undervisning i estetiska ämnen. Propositionens förslag om en gymnasieskolelinje i musik synes enligt motionären inte ha uppmärksammat möjligheterna till nordisk samordning och motionären framhåller därför som angeläget att man, innan definitivt beslut fattas om denna utbildningslinje, närmare undersöker vad som kan komma ut av det nordiska utredningsarbete som igång-

satts med anledning av Nordiska rådets nyssnämnda rekommendation. I motionen hemställas att riksdagen vid behandlingen av propositionen beaktar vad i motionen anförs om behovet av samordning med det arbete som bedrivs inom ett av de nordiska regeringarna tillsatt särskilt utskott för harmonisering av de nordiska skolordningarna.

Utskottet delar den i olika sammanhang uttalade uppfattningen att det är värdefullt med en närmare samordning och harmonisering av de nordiska skolordningarna. Den föreslagna musiklinjen i gymnasieskolan skall enligt propositionen få formen av försöksverksamhet och utskottet förutsätter att man i denna försöksverksamhet såvitt möjligt beaktar de av motionären aktualiserade synpunkterna om nordisk samordning. Någon åtgärd av riksdagen synes inte erforderlig i detta sammanhang och utskottet finner därför inte anledning att tillstyrka motionen I: 1020.

Beträffande försöksverksamheten med musiklinje i gymnasieskolan uttalas i propositionen att utbildningen bör dimensioneras för ett clevintag av 150—200 elever fördelade på högst fem orter i landet. De fem linjerna föreslås förlagda till Stockholm, Göteborg, Malmö och Karlstad samt någon ort i Norrland. Departementschefen understryker härvid att det bedömts som angeläget att i görligaste mån tillmötesgå intresset av en nära anknytning mellan musikutbildningen på gymnasieskolestadiet och den på högskolestadiet.

Frågan om försöksverksamhetens dimensionering och lokalisering har tilldragit sig stort intresse. I motionerna I: 1026 och II: 1185 framhålls att förslaget att ifrågavarande musikutbildning i gymnasieskolan skall begränsas till fem orter innebär en kraftig begränsning av utbildningsmöjligheterna för vilken det inte redovisats några starka skäl. Motionärerna hemställer att riksdagen anhåller om att särskild musiklinje i fackskolan får anordnas på andra platser än de i propositionen angivna fem efter hemställan av vederbörande skolstyrelse och i den utsträckning lärar- och lokalresurser är för handen.

I motionerna I: 1019 och II: 1178 påpekas att den tvååriga musikutbildning, som sedan 1967 meddelas vid Kopparbergs läns landstings högre musikskola i Falun, tillgodoser flera av de önskemål som i propositionen förs fram rörande musiklinjen i gymnasieskolan. Motionärerna hemställer därför att riksdagen beslutar att försöksverksamhet med tvåårig musikutbildning i gymnasieskolan även får anordnas i Falun från läsåret 1971/72.

Lokaliseringen av försöksverksamheten med musikutbildning i gymnasieskolan bör enligt motionerna I: 1009 och II: 1168 ytterligare övervägas och därvid bör följande för utbildningen viktiga förutsättningar särskilt beaktas: tillgången på lärarresurser, möjligheter till eftergymnasial utbildning, orkesteraktiviteter på professionell nivå och övrigt kulturutbud samt kommunal musikskoleverksamhet. Motionärerna framhåller att förhållandena i Örebro är gynnsamma enligt samtliga dessa förutsättningar och hemställer att riksdagen ger till känna vad i motionerna anförs angående lokaliseringen av försöksverksamhet med musikutbildning inom gymnasieskolan.

Under återopande bl. a. av den rika och levande musiktraditionen i Jämtland

med en omfattande kommunal musikskoleverksamhet samt att Östersunds gymnasieområde befolkningsmässigt är bland Norrlands största hemställes i motionerna I: 1008 och II: 1166 att den musikutbildningslinje inom den gymnasiala skolformen som i propositionen föreslås förlagd till Norrland lokaliseras till Östersund.

Utskottet vill för egen del först uttala sin anslutning till vissa i propositionen angivna grundläggande synpunkter på målsättningen för den föreslagna musikutbildningen i gymnasieskolan, nämligen att den skall ge så stort utrymme som möjligt för intressestyrd studieinriktning vad beträffar både instrument och musikerter samt att den skall utgöra förberedelse för fortsatt musikalisk utbildning men att den inte skall ge slutlig kompetens för bestämda yrken eller yrkesområden. Vad gäller omfattningen av försöksverksamheten finner utskottet att en något vidare ram och därmed en bättre geografisk spridning än den i propositionen föreslagna bör komma i fråga. Det bör få ankomma på Kungl. Maj:t att medge att musiklinje i gymnasieskolan inrättas på ytterligare några orter om gynnsamma förutsättningar beträffande lärarkrafter, lokaltillgång och andra omständigheter visar sig vara för handen. Däremot anser sig utskottet inte böra göra någon precisering av vilka orter som bör komma i fråga. Vad utskottet nu anfört med anledning av motionerna I: 1008 och II: 1166, I: 1009 och II: 1168, I: 1019 och II: 1178 samt I: 1026 och II: 1185 bör riksdagen som sin mening ge till känna för Kungl. Maj:t.

Den högre musikutbildningen bör enligt propositionen förläggas till sex utbildningsanstalter, de tre statliga musikhögskolorna i Stockholm, Göteborg och Malmö samt Folkliga musikskolan Ingesund, Framnäs folkhögskola och Örebro musikpedagogiska institut. I flera motioner framhålles att organisationen av den högre musikutbildningen innebär att Norrland blir missgynnadt när det gäller högre musikutbildning och att geografiska rättvisekrav talar för att en musikhögskola inrättas i norra Sverige. I motionerna I: 1021 och II: 1182 yrkas att riksdagen hemställer om förslag till inrättande av en musikhögskola i Umeå och i motionerna I: 1029 och II: 1184 hemställes att riksdagen beslutar att en statlig musikhögskola skall inrättas i Umeå den 1 juli 1971.

Utskottet får med anledning av dessa motioner framhålla att det även enligt propositionen kommer att finnas möjligheter till högre musikutbildning i Norrland, nämligen vid Framnäs folkhögskola. Utskottet förutsätter att man vid en framtida utbyggnad av den högre musikutbildningen överväger möjligheterna att öka utbildningsresurserna i Norrland. Utskottet som inte anser sig böra göra något uttalande om vilka orter som i så fall bör komma i fråga finner sig inte böra tillstyrka föreliggande motioner om en musikhögskola i Umeå.

I fråga om den högre musikutbildningens utformning och innehåll har departementschefen uttalat att tyngdpunkten hittills legat på de individuella, instrumentala och vokala studierna. I jämförelse med nuvarande förhållanden bör i utbildningen — och då i synnerhet i musikleärover utbildningen — ökat utrymme ges åt bl. a. det nutida musikskapandet, den improviserade musiken samt orientering om musikaliska värderingar och om musikens funktion i samhället. I motionen II: 1169 hemställes att riksdagen förordar att utbildningen av

musikpedagoger och musiklärare intensifieras och att ämnena samhällskunskap, sociologi och konsthistoria må ingå i studieplanen.

Utskottet får erinra om att vissa sociologiska moment och inslag av samhällelig orientering nu ingår i de blivande ämneslärares utbildning vid lärarhögskola. Utskottet som förutsätter att motsvarande kommer att gälla för den del av de blivande musiklärares utbildning som skall förläggas till lärarhögskola avstyrker ifrågavarande yrkande.

Under återopande att musikerna i allt större utsträckning kommer att tas i anspråk för kontaktskapande verksamhet i musiklivet hemställes i samma motion att studier i pedagogik, psykologi, samhällskunskap, konsthistoria och muntlig framställning blir obligatoriska i solistutbildningen. Samtidigt yrkas att det i läroplanen för den nya solistutbildningen skall tas större hänsyn till den nya musikens krav. Utskottet får framhålla dels att sistnämnda synpunkt beaktats i propositionen, dels att det i denna uttalats att en reform av musikutbildningen förutsätter ett fortsatt planeringsarbete på ett stort antal punkter och att detaljutformningen av utbildningslinjerna blir en huvuduppgift i det fortsatta planeringsarbetet. Med hänsyn härtill avstyrker utskottet nu ifrågavarande yrkanden i motionen II: 1169.

Med anledning av det i motionen II: 1169 framställda yrkandet att solistutbildningen bör utökas med minst ett år får utskottet för sin del uttala att den i propositionen föreslagna grundutbildningstiden om fyra år med möjlighet till påbyggnadsutbildning för solistutbildning synes väl avvägd. Utskottet avstyrker därför nu ifrågavarande motionsyrkande.

1965 års musikutbildningskommittés förslag omfattade även reformer beträffande utbildningen av kyrkomusiker och en omorganisation av den kyrkomusikaliska verksamheten. Enligt den nuvarande organisationen finns det tre skilda typer av kyrkomusikertjänster, nämligen organist-, kyrkokantors- och skolkantorstjänst. De två förstnämnda tjänsterna är självständiga kyrkomusikaliska tjänster, den tredje däremot en deltidstjänst som förenas med lärartjänst. Den högre kyrkomusikaliska utbildningen, vilken leder till organistexamen och högre kantorsexamen, är förlagd till musikhögskolan i Stockholm och musikkonservatorierna i Göteborg och Malmö medan den lägre utbildningen, som leder till s. k. organist- och kantorsexamen, sker vid statliga sommarkurser och vid den kyrkomusikaliska linjen vid Svenska diakonsällskapets diakonskola (Sköndalsinstitutet). Enligt kommitténs förslag skulle en omfattande omorganisation genomföras beträffande kantorstjänsterna. I propositionen har emellertid detta förslag avvisats under hänvisning till dagens kyrkopolitiska situation. Departementschefen uttalar att det otvivelaktigt föreligger ett stort behov av en förstärkning av den lägre kyrkomusikaliska utbildningen men att denna bör komma till stånd i första hand genom utbyggnad av de statliga sommarkurser som anordnas för olika typer av kantorer.

I motionerna I: 1025 och II: 1180 framhålles att bristen på kyrkomusiker gör en reform av kyrkomusikerorganisationen och utbildningen av kyrkomusiker nödvändig. Enligt motionärerna skulle kommitténs förslag i huvudsak kunna läggas

till grund för en sådan reform, och de hemställer, såvitt nu är i fråga, att riksdagen anhåller om skyndsamt beredning och förslag enligt de i motionerna anförda grunderna i fråga om kyrkomusikerorganisationen och utbildningen av kyrkomusiker.

I motionerna I: 1023 och II: 1188 framhålles att det med hänsyn till att bandet mellan kyrka och stat kommer att bestå relativt lång tid framöver knappast är försvarligt att avvisa frågan om en omorganisation av kantorstjänsterna med hänvisning till den kyrkopolitiska situationen. Motionärerna hemställer om särskild utredning och förslag angående de kyrkomusikaliska tjänstetyperna.

Utskottet konstaterar dels att nämnda yrkanden i motionerna I: 1025 och II: 1180 samt I: 1023 och II: 1188 torde omfatta såväl högre kyrkomusikertjänster — organisttjänster — som de olika typerna av kantorstjänster, dels att propositionen i vad gäller de förstnämnda tjänsterna i stort sett anslutit sig till kommitténs förslag. Beträffande de högre tjänsterna synes motionerna därför inte böra föranleda någon åtgärd.

Vad gäller de lägre tjänsterna finner utskottet i likhet med departementschefen att det i nuvarande läge då förhållandet kyrka—stat är under utredning inte är lämpligt att företa en omfattande omorganisation beträffande de olika kantorstjänsterna. Utskottet avstyrker därför dels motionerna I: 1025 och II: 1180, dels motionerna I: 1023 och II: 1188, samtliga motioner såvitt nu är fråga.

Vad så gäller utbildningen för de lägre tjänsterna får utskottet framhålla att det otvivelaktigt föreligger ett stort behov av en utbyggnad av den kyrkomusikaliska utbildningen. I propositionen uttalas att den nya musikutbildningen i gymnasieskolan på sikt kan komma att tillföra den kyrkomusikaliska verksamheten välutbildad arbetskraft men att en förstärkning av kantorsutbildningen i första hand kommer att ske genom utbyggnad av de statliga sommarkurserna. Utskottet förutsätter att denna förstärkning kommer att få en sådan omfattning att den nu föreliggande bristen på kyrkomusiker i görligaste mån hävs. Beträffande yrkandet i motionerna I: 1025 och II: 1180 om beredning och förslag i utbildningsfrågan vill utskottet erinra om att den organisationskommitté som skall svara för det fortsatta planeringsarbetet rörande den högre musikutbildningen även har i uppgift att komma in med förslag rörande den lägre kyrkomusikaliska utbildningen. Utskottet avstyrker ifrågakvarande motionsyrkanden.

Under återopande att Sköndalsinstitutets kyrkomusikaliska linje, som omfattar organist- och kantorsutbildning samt utbildning för pedagogisk examen för kyrkokantorer, fyller en viktig uppgift hemställs i motionerna I: 1023 och II: 1188 att riksdagen ger till känna att utbildningen av kyrkokantorer vid Sköndalsinstitutet utöver de från kyrkofonden utgående bidragen bör få del av sådana anslag som kommer den statliga kyrkomusikerutbildningen till del. Motionärerna torde därmed avse att institutets kyrkomusikaliska linje, som för budgetåret 1970/71 enligt riksdagens beslut kommer att erhålla 80 000 kr. ur kyrkofonden, även skall erhålla anslag över riksstaten. Utskottet som utgår från att vid den i propositionen föreslagna utbyggnaden av den lägre kyrkomusikaliska utbildningen även den utbild-

ning som bedrivs vid Sköndalsinstitutet kommer att beaktas, anser sig inte böra föreslå riksdagen att göra det i motionerna önskade uttalandet.

I motionerna I: 1022 och II: 1187 framhålles att lägre kyrkomusikalisk undervisning meddelas även vid folkhögskolan Geijerskolan i Ransäter. Denna undervisning skulle enligt motionärerna väsentligt kunna utökas om den erhöll ekonomisk förstärkning och motionärerna hemställer därför att riksdagen ger till känna att den lägre kyrkomusikaliska undervisningen vid skolan bör få del av sådana anslag som kommer den statliga kyrkomusikerutbildningen till godo.

Utskottet får erinra om att förutom vid Geijerskolan s. k. utvidgad musikundervisning bedrivs även vid andra folkhögskolor, nämligen Oskarshamns folkhögskola, Kävesta folkhögskola, Gävleborgs läns folkhögskola i Bollnäs samt folkhögskolan i Mellansel. Samtliga dessa folkhögskolor åtnjuter samma förhöjda statsbidrag till denna undervisning. Yrkandet i motionerna synes innebära att Geijerskolan skulle erhålla statsbidrag till ifrågavarande undervisning enligt andra grunder än de som gäller för de andra skolorna. Utskottet avstyrker motionerna.

De allmänna riktlinjer som lagts fram i propositionen för det fortsatta arbetet med de olika utbildningsvägarna inom yrkesutbildning i musik berör även utbildningen av talpedagoger. Beträffande den av musikutbildningskommittén föreslagna utbildningen av s. k. logonomer uttalar departementschefen att denna utbildning bör komma till stånd men att uppläggnings- och organisationen av utbildningen ytterligare bör övervägas och att universitetskanslersämbetet bör få i uppdrag att utreda dessa frågor. I motionerna I: 1028 och II: 1186 yrkas att riksdagen ger till känna dels att den aviserade utredningen tillförs odontologisk, medicinsk och pedagogisk expertis, dels att yrkesbenämningen fastställs till talpedagog, dels att grundutbildningen i huvudsak skall vara gymnasial, dels att vid prövningen av utbildningens innehåll det förslag till olika studiemoment som förs fram i motionerna beaktas, dels att den framtida utbildningen av talpedagoger anordnas vid någon av landets lärarhögskolor, dels att vad som i övrigt anförts i motionerna beaktas, varmed torde avses att igångsättningen av den permanenta utbildningen inte skall fördröjas alltför länge.

Vad angår yrkandet att den aviserade utredningen bör tillföras viss expertis förutsätter utskottet att universitetskanslersämbetet i sitt utredningsarbete kommer att använda sig av den expertis som kan befinnas erforderlig. Vad beträffar de övriga yrkandena i motionerna tar dessa enligt utskottets mening upp andra viktiga frågeställningar. Utskottet förutsätter att de kommer att bli beaktade i utredningsarbetet men anser sig med hänsyn till att detta bör bedrivas förutsättningslöst inte ha anledning att föreslå riksdagen att göra något uttalande i frågan.

Propositionens förslag om en reformering av den högre musikutbildningen beräknas på längre sikt medföra att den nu föreliggande bristen på musikaliska lärare häves. I ett flertal motioner framhålles att åtgärder bör vidtas för att förbättra situationen på kort sikt. I motionerna I: 1030 och II: 1189 påpekas att musikutbildningskommittén föreslog införande av en kursverksamhet för vidareutbildning av folkskollärare och musiker till formellt behöriga musikalärare på grund-

skolans högstadium och motionärerna hemställer nu att riksdagen beslutar att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att åtgärder snarast vidtas för att i enlighet med de riktlinjer som angivits av kommittén möjliggöra vidareutbildning av klasslärare, musiker m. fl. till behöriga musiklejare.

Musikkonservatorierna i Göteborg och Malmö har, påpekats det i motionerna I: 1018 och II: 1179, i årets anslagsframställningar begärt att få öka intagningen i första hand till musiklejar-, musikpedagog- och kyrkomusikerlinjerna med sammanlagt ca 30 elever medan i propositionen endast föreslagits en höjning av statsbidraget till konservatorierna som beräknas möjliggöra en ökning av nyintagning med sammanlagt minst 15 elever nästa läsår. Motionärerna anser det nödvändigt, med hänsyn till den rådande och kommande bristen på musiklejare, att konservatorierna får möjlighet att öka nyintagningen med ca 30 elever och föreslår att riksdagen beslutar höja bidraget till musikkonservatorierna för budgetåret 1970/71 med 356 000 kr., exklusive lönekostnadspålägg.

Utskottet får först med anledning av yrkandet i motionerna I: 1030 och II: 1189 erinra om att skolöverstyrelsen nyligen i skrivelse till Kungl. Maj:t lagt fram förslag om en särskild utbildning av lejare i musik. Skolöverstyrelsen har i denna framhållit att det är av största betydelse att en särskild musikutbildning mycket snart kommer till stånd för att motverka den föreliggande bristen på behöriga musiklejare, vilken kommer att accentueras kraftigt fr. o. m. höstterminen 1970, då musik enligt den nya läroplanen blir obligatoriskt ämne på grundskolans högstadium. Överstyrelsens förslag syftar inte endast till utbildning av personer med lärarefarenhet, utan även till att söka rekrytera musiker och musikpedagoger som är verksamma utanför skolans område. Utbildningen föreslås anordnad vid tolv lärarhögskolor och omfatta pedagogisk utbildning under läsåret 1970/71 och en därpå följande kurs på ca fem veckor med undervisning i vissa ämnen sommaren 1971. Sammanlagt 144 lejare beräknas kunna bli utbildade.

Utskottet, som inhämtat att Kungl. Maj:t med anledning av förslaget från skolöverstyrelsen snarast kommer att vidta erforderliga åtgärder, finner att motionärernas syfte härmed bör kunna anses tillgodosett. Motionerna bör därför inte föranleda någon åtgärd.

Vad så gäller yrkandet i motionerna I: 1018 och II: 1179 om en höjning av bidraget till musikkonservatorierna i Malmö och Göteborg för budgetåret 1970/71 för att möjliggöra en ökning av elevintagningen finner sig utskottet av i huvudsak ekonomiska skäl inte böra gå utöver Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet avstyrker motionerna.

I motionerna I: 1025 och II: 1180 framhålls att det är angeläget att musikutbildningens innehåll och metoder förnyas. Motionärerna anser att ett kursinstitut bör inrättas och hemställer att riksdagen anhåller om skyndsamt utredning samt förslag i ämnet. Utskottet får erinra om att departementschefen uttalat att forsknings- och utvecklingsarbete på musikområdet är angeläget men att han inte ansluter sig till det förslag om inrättande av ett musikpedagogiskt centrum som musikutbildningskommittén lade fram. I propositionen framhålls att behov av medel för det fort-

löpande arbetet på området får tillgodoses inom ramen för de allmänna resurser som ställs till förfogande för pedagogiskt forsknings- och utvecklingsarbete. Utskottet anser sig inte böra tillstyrka ifrågavarande motionsyrkande.

Yrkandet i motionen II: 1169 att riksdagen förordar att ämnet musik i både fackskolan och gymnasiet integreras som ett obligatoriskt ämne i undervisningen synes innebära att musikämnet skulle ges samma ställning i gymnasieskolan som det genom den nya läroplanen fr. o. m. höstterminen 1970 kommer att få på grundskolans högstadium. Utskottet som får erinra om att skolöverstyrelsen har att kontinuerligt följa läroplansfrågorna avstyrker ifrågavarande motionsyrkande.

Som framgått av det föregående syftar förslagen i propositionen i huvudsak till en reformering av den högre musikutbildningen samt införandet av en musiklinje i gymnasieskolan. Några förslag om åtgärder på den frivilliga musikundervisningsområde förs inte fram utan departementschefen uttalar, att han inte är beredd att nu förorda insatser beträffande frivillig musikundervisning av den omfattning musikutbildningskommittén föreslagit. Med hänsyn till föreliggande motionsyrkanden får utskottet emellertid erinra om följande.

I sitt betänkande har kommittén framhållit att ungdomens intresse för aktivt musicerande, vilket bl. a. visar sig i den snabba tillväxten av de kommunala musikskolorna, är den stora kraftkällan i svenskt musikliv. Kommittén föreslår en betydande förstärkning av skolans frivilliga musikundervisning och vidare att all frivillig musikundervisning för barn på grundskolenivå skall ombesörjas av det allmänna skolväsendet. På det gymnasiala stadiet bör skolväsendet svara för viss fortsatt frivillig undervisning, som kan kompletteras med studieförbundens musikcirkel och musikundervisning vid folkhögskola. Den statligt och kommunalt bekostade undervisningen bör enligt kommittén överallt ledas av den kommunala skolstyrelsen. Även den kommunalt bekostade frivilliga musikundervisningen bör vara avgiftsfri för eleven.

Ett flertal motionärer har tagit upp musikutbildningskommitténs förslag. I motionerna I: 1025 och II: 1180 uttalas dels att en samordning bör komma till stånd, dels att den frivilliga musikundervisningen när det gäller barn på grundskolenivå bör ligga inom det allmänna skolväsendet och utvidgas till att omfatta även elever på låg- och mellanstadierna, dels att staten bör bidra till kostnaderna för den kommunala frivilliga musikundervisningen. Motionärerna hemställer att riksdagen dels anhåller om fortsatta överväganden och förslag enligt de i motionerna angivna grunderna i fråga om samordningen av den frivilliga musikundervisningen, dels uttalar att statsbidrag må utgå till kommunala musikskolor enligt samma grunder som gäller för det allmänna kommunala skolväsendet. I motionerna I: 1024 och II: 1181 hemställes att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t uttalar att den kommunala frivilliga musikundervisningen i princip skall vara en del av det allmänna skolväsendet. Motionärerna betonar att den kommunala frivilliga musikundervisningen expanderat starkt beroende på elevernas stora intresse för en individualiserad musikundervisning men framhåller också att möjligheterna att delta i dylik undervisning är varierande beroende på bostadsort. Kravet på en samordning

av insatserna och på lika möjligheter för alla elever till en individuell musikundervisning utan större kostnader för individen borde enligt motionärerna ha lett till ett positivt ställningstagande till kommitténs förslag om en frivillig musikundervisning inom ramen för det allmänna skolväsendet. Vad motionärerna här åsyftar synes vara att ifrågavarande frivilliga musikundervisning på sätt kommittén föreslagit skall ombesörjas av det allmänna skolväsendet och överallt ledas av den kommunala skolstyrelsen.

Utskottet är medvetet om att den nuvarande organisatoriska splittringen inom den frivilliga musikutbildningens område kan medföra vissa olägenheter. Särskilt vill utskottet peka på att möjligheterna att delta i frivillig musikundervisning i hög grad är beroende av bostadsort, att det är svårt att få fram pedagogisk förnyelse i undervisningen och att samordning mellan skolans musikundervisning och den frivilliga undervisningen utanför skolan blott förekommer sporadiskt. Olika huvudmän, lönesättning och behörighetsvillkor gör det vidare administrativt svårbestämt att samordna lärartjänster inom de olika verksamhetsformerna. Utskottet, som för egen del vill understryka betydelsen av att samordningsfrågorna rörande den frivilliga musikundervisningen löses, får framhålla att fortsatta överväganden avses komma till stånd i vad gäller de betydelsefulla samordningsfrågor som musikutbildningskommittén tagit upp. Yrkandet i motionerna I: 1025 och II: 1180 om fortsatta överväganden och förslag om samordningen av den frivilliga musikundervisningen torde därför i huvudsak bli tillgodosedda. Utskottet räknar med att dessa fortsatta överväganden även kommer att beröra den fråga som tagits upp i motionerna I: 1024 och II: 1181 och anser sig därför inte böra föreslå riksdagen att göra det i dessa motioner önskade principuttalandet.

Det i motionerna I: 1025 och II: 1180 framförda yrkandet om statsbidrag till kommunala musikskolor enligt samma grunder som gäller för det allmänna kommunala skolväsendet tar enligt utskottets mening upp en väsentlig fråga. Utskottet vill framhålla att ett bifall till yrkandet skulle ha mycket betydande ekonomiska konsekvenser, så betydande att de bör bedömas i samband med den större frågan om kostnadsfördelningen över huvud taget mellan stat och kommuner. Utskottet räknar med att frågan om statens medverkan för de kommunala musikskolornas utveckling kommer att beaktas i samband med kommande överväganden rörande samordningen av den frivilliga musikundervisningen.

I propositionen uttalas att utbildningen vid statens dansskola, som föreslås inrättad den 1 juli 1970, tills vidare skall omfatta danspedagog- och koreografutbildning. Vad beträffar utbildning i konstnärlig scenisk dans framläggs däremot inte något förslag med hänsyn till att den av en särskild utredning föreslagna uppläggningsen av denna utbildning vid remissbehandlingen föranlett en rad skilda förslag. Departementschefen har ansett att uppläggningsen av utbildningen måste ytterligare övervägas.

I motionerna I: 1027 och II: 1183 påpekas att det i dag föreligger en brist på välutbildade svenska dansare. Motionärerna framhåller att det nu torde vara nödvändigt att man inom dansvärlden enas om ett förslag om dansarutbildningens ut-

formning och hemställer att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om tillsättandet av en expertgrupp eller organisationskommitté med uppgift att snarast framlägga förslag till utbildning av dansare.

Utskottet som får erinra om att i propositionen uttryckligen framhållits att frågan om dansarutbildningen måste bli föremål för ytterligare överväganden utgår från att dessa snarast kommer till stånd och att arbetet kommer att bedrivas på så bred bas som möjligt. Utskottet finner därför inte anledning att tillstyrka motionerna.

Utöver vad som framgått av det föregående har utskottet inte funnit anledning till erinran eller särskilda uttalanden med anledning av vad som anförts och föreslagits i propositionen.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen beträffande studietiden för solistutbildningen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 1169, såvitt nu är i fråga, godkänner vad som förordats i statsrådsprotokollet,
2. att riksdagen godkänner de allmänna riktlinjer i övrigt för musikutbildning m. m. som förordats i statsrådsprotokollet,
3. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med de i statsrådsprotokollet angivna riktlinjerna vidta de åtgärder, som fordras för den i statsrådsprotokollet förordade reformeringen av den högre musikutbildningen,
4. att riksdagen beslutar att statliga musikhögskolor skall inrättas i Göteborg och Malmö den 1 juli 1971,
5. att riksdagen beslutar att — under förutsättning som angivits i statsrådsprotokollet — viss högre musikutbildning skall bedrivas vid Folkliga musikskolan Ingesund, Framnäs folkhögskola och Örebro musikpedagogiska institut fr. o. m. budgetåret 1971/72,
6. att riksdagen för budgetåret 1970/71 på driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisar
 - a. till *Musikaliska akademien med musikhögskolan: Utbildningskostnader* ett förslagsanslag av 7 749 000 kr.,
 - b. till *Musikaliska akademien med musikhögskolan: Undervisningsmateriel m. m.* ett reservationsanslag av 294 000 kr.,
7. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 1018 och II: 1179 till *Bidrag till vissa musikkonservatorier* för budgetåret 1970/71 på driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 2 642 000 kr.,
8. att riksdagen i anledning av motionerna I: 1008 och II: 1166, I: 1009 och II: 1168, I: 1019 och II: 1178 samt I: 1026 och II: 1185 som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört angående omfattningen och lokaliseringen av försöksverksamheten med musiklinje i gymnasieskolan,

9. att riksdagen avslår motionen I: 1020 om beaktande av vissa synpunkter i fråga om harmonisering av de nordiska skolordningarna,

10. att riksdagen avslår motionerna I: 1021 och II: 1182 om förslag om inrättande av en musikhögskola i Umeå,

11. att riksdagen avslår motionerna I: 1022 och II: 1187 om anslag till lägre kyrkomusikalisk undervisning vid Geijerskolan i Ransäter,

12. att riksdagen avslår motionerna I: 1023 och II: 1188 i vad avser anslag till utbildningen av kyrkokantorer vid Svenska diakonsällskapets diakonskola,

13. att riksdagen avslår motionerna I: 1023 och II: 1188 i vad avser utredning och förslag angående de högre kyrkomusikaliska tjänstetyperna samt motionerna I: 1025 och II: 1180 i vad avser beredning och förslag om kyrkomusikorganisationen såvitt gäller högre tjänster,

14. att riksdagen avslår motionerna I: 1023 och II: 1188 i vad avser utredning och förslag angående de lägre kyrkomusikaliska tjänstetyperna samt motionerna I: 1025 och II: 1180 i vad avser beredning och förslag om kyrkomusikorganisationen såvitt gäller lägre tjänster,

15. att riksdagen avslår motionerna I: 1025 och II: 1180 i vad avser beredning och förslag om utbildningen av kyrkomusiker,

16. att riksdagen avslår motionerna I: 1024 och II: 1181 om att den kommunala frivilliga musikundervisningen i princip skall vara en del av det allmänna skolväsendet,

17. att riksdagen avslår motionerna I: 1025 och II: 1180 i vad avser förslag om samordning av den frivilliga musikundervisningen,

18. att riksdagen avslår motionerna I: 1025 och II: 1180 i vad avser statsbidrag till kommunala musikskolor,

19. att riksdagen avslår motionerna I: 1025 och II: 1180 i vad avser inrättande av ett kursinstitut,

20. att riksdagen avslår motionerna I: 1028 och II: 1186 om utbildning av talpedagoger m. m.,

21. att riksdagen avslår motionerna I: 1029 och II: 1184 om en statlig musikhögskola i Umeå,

22. att riksdagen avslår motionerna I: 1030 och II: 1189 om åtgärder för vidareutbildning av klasslärare, musiker m. fl. till behöriga musiklejare,

23. att riksdagen avslår motionen II: 1169 i vad avser utbildningen av musikpedagoger och musiklejare,

24. att riksdagen avslår motionen II: 1169 i vad avser solistutbildningens innehåll,

25. att riksdagen avslår motionen II: 1169 i vad avser musikämnets ställning i gymnasieskolan,

26. att riksdagen beslutar att statens dansskola skall inrättas i Stockholm den 1 juli 1970 med huvudsaklig uppgift att utbilda koreografer och danspedagoger,

27. att riksdagen till *Statens dansskola* för budgetåret 1970/71 på driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 1 565 000 kr.,

28. att riksdagen avslår motionerna I: 1027 och II: 1183 om utbildning av dansare.

Stockholm den 12 maj 1970

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

Vid ärendets slutbehandling inom utskottet har närvarit:

från första kammaren: herrar Bohman (m), Birger Andersson (s), Rikard Svensson (s), fru Wallentheim (s), herrar Bertil Petersson (s), Bengt Gustavsson (s), Herbert Larsson (s), Nyman (fp), Hjorth (s), Wirtén (fp), Thorle Nilsson (s), Wallmark (m), Lindblad (fp), fru Elvy Olsson (cp) och herr Olle Eriksson (cp) samt

från andra kammaren: herrar Almgren (s), Mellqvist (s), Eliasson i Sundborn (cp), Gustafson i Göteborg (fp), Nordstrandh (m), Bergman (s), Lindholm (s), Mattsson (cp), Alemyr (s), Eskel (s), fru Sundberg (m), herr Westberg i Ljusdal (fp), fru Gradin (s), herrar Elmstedt (cp) och Lindberg (s).

Reservationer

1. av herr Eliasson i Sundborn (cp)
2. av herr Nordstrandh (m)
3. av herr Lindholm (s)